

*„Ez világ,
mint egy kert...”*

TANULMÁNYOK
GALAVICS GÉZA TISZTELETÉRE

MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZET
GONDOLAT KIADÓ

„Ez világ, mint egy kert...”

TANULMÁNYOK GALAVICS GÉZA TISZTELETÉRE

„Ez világ,

mint egy kert...”

TANULMÁNYOK
GALAVICS GÉZA TISZTELETÉRE

SZERKESZTETTE:

BUBRYÁK ORSOLYA

MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZET
GONDOLAT KIADÓ
BUDAPEST 2010

A kötet létrejöttét támogatja

Nemzeti Kulturális Alap

Országos Tudományos
Kutatási Alapprogramok

MTA Könyv-
és Folyóiratkiadó
Bizottság

Esterházy Privatstiftung

Rezümék fordításai:

Bubryák Orsolya és a szerzők

Az idegen nyelvű rezüméket lektorálta:

Ádám Edina, András Edit, Boris János, Martin Frank, Stefan Körner

Képszerkesztő:

Pócs Dániel

A kiadásért felel:

Beke László

MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

és

Bácskai István

Gondolat Kiadó

A borítón Barabás Miklós: *Erdélyi (soborsini?) kastély* című képének részlete

Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

Fotó: Mester Tibor, MNG

ISBN 978 963 7381 99 7

© MTA Művészettörténeti Kutatóintézet

© Gondolat Kiadó

© Szerzők, fényképészek, fordítók

Minden jog fenntartva

A tanulmányokban felhasznált illusztrációkért a szerzők felelnek

Olvasószerkesztő: Macskássy Zsuzsa

Tipográfia, borítóterv, nyomdai előkészítés: Abiprint Kft.

Felelős vezető: Abinéri Ottó

Nyomás és kötés: Verano Kft.

Felelős vezető: Marosi Attila

Printed in Hungary

Tartalomjegyzék

I. A REPRESENTÁCIÓ SZÍNTEREI

Nyilvánosság és propaganda

PÁLFFY GÉZA

A magyar korona országainak koronázási zászlói a 16–17. században 17

H. NÉMETH ISTVÁN

Az öngazgatás és állami felügyelet szimbólumai a magyarországi szabad királyi városokban 53

FRIEDRICH POLLEROß

Austriacus Hungariae Rex. Zur Darstellung der Habsburger als ungarische Könige in der frühneuzeitlichen Graphik 63

ÁCS PÁL

„Pro Turcis” és „contra Turcos”. Kuriozitás, tudomány és spiritualizmus Johannes Löwenklau (1541–1594) török történetében 79

GULYÁS BORBÁLA

Huszár–török viadalmak a szász választófejedelmi udvarban (1548, 1553) 95

G. ETÉNYI NÓRA

Athleta Christi új imázsa a visszafoglaló háború propagandájában. Georg Friedrich württembergi herceg halála Kassán 1685-ben 107

VISKOLCZ NOÉMI

Magyar arisztokraták I. Lipót esküvőjén 1666-ban. Egy metszet Esterházy Pál bécsi bevonulásáról 129

A főúri reprezentáció „privát” színterei

KOVÁCS ANDRÁS

A dévai fejedelmi udvarház a 17. század közepén 143

KOPPÁNY TIBOR

A költő Zrínyi és Csáktornya várának átépítése 153

KELÉNYI GYÖRGY

„Az istenek tanácsa.” Giovanni Lanfranco freskója a Villa Borghesében 169

PETR FIDLER

Auch die Rosse sollten was von der Ikonographie verstehen, nicht wahr? 179

BUBRYÁK ORSOLYA

Erdődy Anna serlegsorozata – a források tükrében 187

KISS ERIKA

„...so nicht zu aestimirn.” Nádasdy Ferenc sárvári tárházának rekonstrukciója 205

STEFAN KÖRNER– MARGIT KOPP	
Die Bilderwelten des Fürsten Paul I. Esterházy. Gemälde und Bildprogramme	215
BUZÁSI ENIKŐ	
Az Esterházy család „Török Nászban”. Egy eddig ismeretlen kosztümös ábrázolás gróf Esterházy Ferenc kancellárról és családjáról	249
<i>Az épített és táji környezet ábrázolása és alakítása</i>	
SZENTESI EDIT	
Johann Jakob Stunder árjegyzéke	259
BASICS BEATRIX	
„A kép rajongó leírása.” A táj szerepe és bemutatása Jane Austen (1775–1817) regényeiben	271
FATSAR KRISTÓF	
Carl Ritter tervezési programja a pozsonyi Bruckenuau-kert átalakításához	279
SISA JÓZSEF	
A soborsini kastély és parkja	293
HAJÓS GÉZA	
Die Kunstgeschichte und die Gärten bis zum I. Weltkrieg Mit einem kurzen Ausblick in die jüngste Vergangenheit	321
 II. HATÁRÁTLÉPÉSEK	
<i>Kulturális, művészeti és politikai kapcsolatok</i>	
RITOÓKNÉ SZALAY ÁGNES	
A kút. Matteo de’Pasti Guarinóról készült érméről	337
MONOK ISTVÁN	
A velencei könyvkiadás és Közép-Európa a 15–16. században	347
MIKÓ ÁRPÁD	
Via Hungarica. Az itáliai reneszánsz az Alpokon túl: olasz művészek a Jagelló-kori Magyarországon	355
ENDRÓDI GÁBOR	
Mária halála-dombormű Żywiecben, avagy újabb adalék a Garam-vidéki bányavárosok szobrászatához a 16. század elején	367
KESERŰ BÁLINT	
Akatolikus mecénatúra a dunai monarchia országaiban a donnersmarcki Henckelek példáján	379
SZABÓ PÉTER	
A tokaji bejárat. Az erdélyi állam és Tokaj koronként változó kapcsolata	389
SZÖRÉNYI LÁSZLÓ	
„mind magyar, mind horvát” – Zrínyi Miklós haza fogalma	405
<i>Vándorló művészek – vándorló motívumok</i>	
GERSZI TERÉZ	
Paul Bril római síremlékrajza Budapesten	415
KŐSZEGHY PÉTER	
Kinek a lánya? Kinek a verse? -	421

JOZEF MEDVECKÝ „Unterschiedliche Engel nach zwey vornemsten Künstlern aus Italien”. Reflexionen über die Migration der Motive in der Barockmalerei	425
CZÉRE ANDREA A szüzesség védelme: Valentin Lefèbre drezdai rajza	441
GARAS KLÁRA Adalékok Anton Kern (1709–1747) munkásságához. A részeg Noé képe és mások	447
SZILÁGYI ANDRÁS Hogger János oltárképe a szeged-alsóvárosi ferences templomban. Egy 1733. évi bécsi tézislap kompozíciójának rendhagyó utóélete	455
JÁVOR ANNA Piazzetta és Mögel	465
SERFŐZŐ SZABOLCS Franz Xaver Bucher – egy késő barokk festő a Dunántúlon	473
INGEBORG SCHEMPER-SPARHOLZ Canova zeichnet nach Zauner. Ein Beispiel für Ideentransfer im Klassizismus	489
GONDA ZSUZSA Heinrich Friedrich Füger művészetallegóriája	499
SINKÓ KATALIN Magyarország géniusza és a múzsák temploma. Joseph Abel előfüggönye a Pesti Királyi Városi Színházban, 1812	507
UJVÁRI PÉTER Emlék márványból és módszertanból. Goethe és Meyer esete David d’Angers-val, III.	523
 III. EGYHÁZ ÉS MŰVÉSZET	
<i>Egyház és mecénatúra</i>	
MAROSI ERNŐ A pécsi román kori székesegyház narratív reliefjeiről	549
LÓVEI PÁL „Hahóti Zsuzsanna” és az alapítók emlékezete	565
GRANASZTÓINÉ GYÖRFFY KATALIN A kőszegi Szent Jakab-templom mecénásai a jezsuiták idején (1674–1749)	577
FARBÁKY PÉTER A kamalduli remeteségek a barokk kori Magyarországon	597
KOMÁRIK DÉNES Újabb gondolatok a pesti egykori pálos (Egyetemi) templom és kolostor mesterkérdéséhez	609
MARIA PÖTZL-MALIKOVA Das Bundesladedenkmal in Győr (Raab) und die Frage seines ausführenden Künstlers	627
BARDOLY ISTVÁN–TÍMÁR ÁRPÁD „Az ideiglenesség félreismerhetetlenül ki legyen fejezve”. Adalékok a pozsonyi Szent Márton-szobor történetéhez	647

SZÉKELY ZOLTÁN A győri Apátúr ház ebédlőjének képprogramja	659
JERNYEI KISS JÁNOS Recentior Philosophia. A bölcsészeti fakultás ábrázolása Franz Sigrist egri mennyezetképén	671
PUSKÁS BERNADETT Egy munkácsi főpap reprezentációs lehetőségei a 18. század végén	685
VELLADICS MÁRTA Lelkészségrendezés 1782–1790. Egy elfeledett forrásegyüttes művészettörténeti vonatkozásai	695
BIBÓ ISTVÁN A kiskunlacházi református templom építésének története	705
TERDIK SZILVESZTER Palkovics György (1763–1835) kanonok esztergomi lakóháza	717
<i>Keresztény ikonográfia</i>	
RIDOVICS ANNA A mennyei Gyermekek. Trinitas Paternitas a barokk mariológiai ábrázolásokon	729
HARIS ANDREA Kontúrok. Schmidt Ferenc képfaragó és a Szentháromság-szobrok	741
SZILÁRDFY ZOLTÁN Szent Fülöp diakónus ikonográfiájának hazai vonatkozásai	751
<i>Kegyeképek és kegytárgyak</i>	
R. VÁRKONYI ÁGNES Bujdosó Boldogasszony. Egy szakrális műkincs különös útja	757
KERNY TERÉZIA A máriabesnyői kegyszobor 18–20. századi devocionális alkotásokon. Liturgikus alkotások, fogadalmi képek, aprónyomtatványok	773
VOIGT VILMOS Az orosz fémikonokon megjelenő „Szenvedő Istenanya”	787
BARNA GÁBOR Díszített oltárok. A templomdíszítés vázlatkönyve. A theatrum sacrum kulisszái	797
BARDOLY ISTVÁN Galavics Géza bibliográfiája	805
<i>A kötetben használt intézményi rövidítések</i>	815